

Т. О. Хаджилій,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
викладачка кафедри іноземних мов професійного спрямування,
аспірантка кафедри граматики англійської мови
факультету романо-германської філології
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6542-3225>

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ПІКТОНІМІВ

Стаття присвячена вивченню структурних особливостей англомовних **пiктонiмiв** — власних назв картин живопису. Піктонім — підвид імажоніма, який є підвидом артіоніма, який, у свою чергу, являється підвидом ідеоніма. Власні назви картин живопису є недостатньо дослідженою областю ономастики, яка привертає до себе увагу багатьох науковців, адже пропріативи відіграють важливу роль в духовному розвитку суспільства та мають свої унікальні особливості, що відрізняє їх з-поміж інших онімів. **Метою** статті є структурний поділ англомовних піктонімів. **Об'єктом** даного дослідження послугували англомовні піктоніми. **Предметом** дослідження є особливості структурної будови англомовних піктонімів. **Матеріалом** дослідження слугує вибірка 500 англомовних піктонімів з каталогів Національної галереї, розташованої у Лондоні, Королівської галереї, локація якої знаходиться у Букінгемському палаці (Лондон), музею Вікторії й Альберта (Лондон), Національної галереї мистецтв, розміщеної у Вашингтоні, Єльського центру британського мистецтва в центрі Нью-Гейвена, штат Коннектикут, та мистецьких сайтів. Під час дослідження було використано описовий метод для аналізу фактичного матеріалу, а також статистичний метод для підрахунку кількості проаналізованих англомовних піктонімів. Взнявши за основу загальну класифікацію М. М. Торчинського, піктоніми було поділено за трьома групами: прості, складні та складені. З'ясовано, що переважна більшість проаналізованих одиниць відноситься до складеного типу та за структурою представляють групу словосполучень. Далі за кількісним показником ідуть фрази, комбіновані абрєвіатури, словосполуки та речення. Меншу кількість становлять прості піктоніми з яких виокремлено за структурними особливостями афіксальні та безафіксні. Найменшу частину складають складні назви, з-поміж яких можна визначити наявність власне композитів, афіксальних композитів та скорочень.

Ключові слова: ономастика, власна назва, ідеонім, піктонім, структурний поділ.

T. O. Khadzhylil,
Odesa I. I. Mechnikov National University,
lecturer of Professional Foreign Languages Department,
PhD student of the English Grammar Department
Faculty of Romance and Germanic Philology
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6542-3225>

STRUCTURAL FEATURES OF ENGLISH PICTONYMS

The article is devoted to the study of structural features of English **pictonyms** — proper names of paintings. Pictonym is a subclass of imageonym, which is a subclass of artionym, which, in turn, is a subclass of ideonym. Proper names of paintings are an under-researched area of onomastics that attracts the attention of many scientists because proper names play an important role in the spiritual development of society and have their own unique features that distinguish them from other onyms. The **purpose** of the article is to examine the structural division of English pictonyms. The **object** of the research is English pictonyms. The **subject** of the study is the peculiarities of the structural characteristics of English pictonyms. The **research material** is a selection of 500 English pictonyms from the catalogues of the National Gallery located in London, the Royal Gallery located in Buckingham Palace (London), the Victoria and Albert Museum (London), the National Gallery of Art located in Washington, the Yale Center for British Art in downtown New Haven, Connecticut, and specialised art websites. During the study, a descriptive method was used to analyze the actual material, as well as a statistical method to count the number of English pictonyms analysed. Based on the general classification of M. M. Torchynskyy, pictonyms were divided into three groups: simple, complex and compound. It was found that the vast majority of the analyzed units belong to the compound type and structurally represent a group of word combinations. Phrases, combined abbreviations, word combinations, and sentences are followed by quantitative indicators. A smaller number of simple pictonyms, of which affixational and non-affixational ones are distinguished by their structural features. The smallest part consists of complex names, among which we are able to identify proper composites, affixational composites, and abbreviations.

Key words: onomastics, proper name, ideonym, pictonym, structural division.

Завдяки особливостям ідеонімів як власних назв об'єктів мистецтва, духовних надбань культури людства, їхній структурний поділ, класифікація займають окреме місце в сфері ономастичних досліджень. Відомий український мовознавець М. М. Торчинський виокремив серед ідеонімів артіоніми, бібліоніми, геортоніми, гемероніми, документоніми, поетоніми та хромоніми. До складу артіонімів він відніс імажоніми, сценоніми, музиконіми та фільмоніми. Серед імажонімів виділив піктоніми, графіконіми, гравіуроніми, скульптуроніми, ікононіми, фотооніми та букетоніми [7].

У галузі ономастики було описано структурні класифікації власних назв, проте до цього часу науковці не прийшли до єдиної загальної класифікації. Дослідженнями структурних особливостей власних назв займалися В. В. Німчук [6], М. М. Торчинський [7 ; 8], Д. Г. Бучко [1], М. М. Цілина [9], С. В. Насакіна [5], О. Ю. Карпенко [2 ; 3], М. Ю. Карпенко [2], О. О. Васильєва [2 ; 3] та інші.

М. М. Торчинський зазначає, що перші спроби систематизувати власні назви були зроблені ще у XIX столітті західнослов'янськими мовознавцями. Так, чеський історик та політик Ф. Палацький виокремив дві групи топонімів: ті, які походять від імен засновників чи власників, а також ті, які виникають від природних умов. Згодом словенський мовознавець Ф. Міклошич представив класифікацію топонімів, розділивши їх на групи та підгрупи за **граматичним принципом** (співвіднесення частин мов, словотвір та морфемна структура назви) та за **семантичним принципом** (лексико-семантичні групи твірних основ) [7, с. 29]. У післявоєнний період постає нагальне питання щодо класифікації власних назв. Український мовознавець В. В. Німчук у 1966 році розробив проєкт «Українська ономастична термінологія», в якому виокремив чотири групи українських ономастичних термінів:

- 1) **власні назви взагалі**;
- 2) **власні назви місць**;
- 3) **власні назви об'єктів**;
- 4) **власні назви живих істот** [7, с. 35].

У даному проєкті описано денотатно-номінативні, словотвірні, мотиваційні та інші типи власних назв. Мовознавець розділив пропріативи за структурною будовою на:

- 1) **складні онімні композити**, які діляться на **справжні складні композити**, **несправжні складні композити** та **абревіатурні композити**;
- 2) **лігатурні оніми**, які ще називають **зрощеними**;
- 3) **словосполучення** [4, с. 135].

Після 60-х років XX століття з'являються нові принципи структурування онімів завдяки чому було унормовано базові типологічні критерії класифікації власних назв:

- 1) **словотвірний**;
- 2) **семантичний**;
- 3) **функціональний** [7].

За морфологічними ознаками пропріативи можна класифікувати на **прості**, **складні** та **складені** форми, на **основні** та **похідні**, які, в свою чергу, поділяються залежно від основ та афіксів. За семантичними ознаками розмежовують відповідно до позначення дійсних чи уявних об'єктів [7, с. 37-38].

М. М. Торчинський звернув увагу на структурну класифікацію власних назв, відзначивши, що існує «певне ототожнення структурної типології онімів з іншими, передусім словотвірною, мотиваційною, за формою, походженням тощо» [8, с. 445]. Д. Г. Бучко ділить оніми на такі категорії:

- 1) **прості одноосновні** та **однослівні**; **похідні**, з яких виокремлюють **деривативні суфіксальні** та **деривативні конфіксальні**; **скорочені** (алегроформи);

- 2) **складні двоосновні композити, афіксальні композити**, а також зрощені та апозитивні;
- 3) **складноскорочені чи абрєвіатурні, акроніми та криптоніми**;
- 4) **складені юкстапозити, антропонімна формула, назви-словосполучення, дієслівні назви та власні назви-фрази** [4].

Відносно градації серед власних назв можна виокремити:

- 1) **однокомпонентні** — пропріативи, до складу яких «входить один повнозначний елемент»;
- 2) **двокомпонентні** — «оніми з підрядним чи сурядним зв'язком між компонентами. За будовою вони схожі до простих словосполучень»;
- 3) **багатокомпонентні** — «багаточленні утворення, до складу яких входять як мінімум три повнозначні компоненти, поєднані як мінімум двома підрядними, сурядними зв'язками у будь-якій комбінації» [9, с. 97-98].

Таким чином, взявши за основу загальну класифікацію М. М. Торчинського [8, с. 445], піктоніми можна впорядкувати за наступними трьома групами:

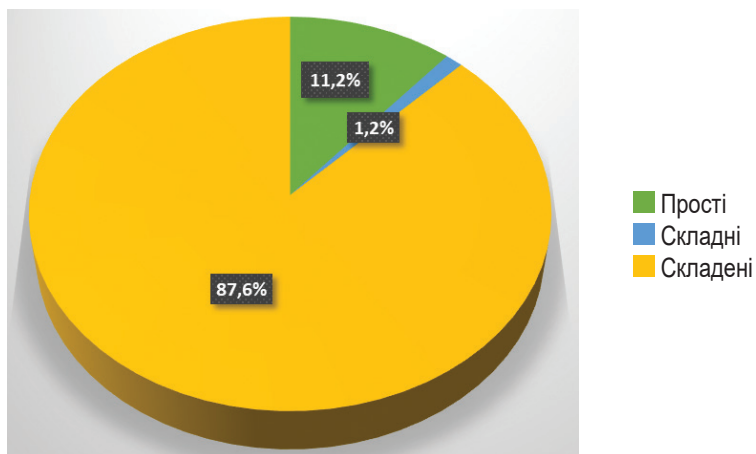
- 1) **прості**, що складаються з однієї основи, до якої не приєднуються афікси (називаються **безафіксними**), наприклад, *Work by Ford Madox Brown*; *After by William Hogarth*; *Before by William Hogarth*; *Fire by John Collier*; *Found by Dante Gabriel Rossetti*; *Girl by George Clausen*; *Ophelia by Arthur Hughes*; *Plan by Jenny Saville*; *Service by Caroline Walker*; *Work by Ford Madox Brown*; та з приєднанням **афіксів** (префіксів чи суфіксів), наприклад, *Attachment by Edwin Landseer* (основа *attach* + суфікс *-ment*); *Branded by Jenny Saville* (основа *brand* + суфікс *-ed*); *Chivalry by Frank Dicksee* (основа *chival* + суфікс *-ry*); *Courtship by Edmund Leighton* (основа *court* + суфікс *-ship*); *Dreamers by Albert Joseph Moore* (основа *dream* + суфікс *-er* + несловотвірний афікс множини *-s*); *Landscape by Thomas Bush Hardy* (основа *land* + суфікс *-scape*); *Missed by Elizabeth Thompson* (основа *miss* + суфікс *-ed*); *Missing by Elizabeth Thompson* (основа *miss* + суфікс *-ing*); *Ploughing by George Clausen* (основа *plough* + суфікс *-ing*); *Presentiments by Emily Mary Osbor* (основа *present* + суфікс *-ment* + несловотвірний афікс множини *-s*); *Roses by Martha Darley Mutrie* (основа *rose* + несловотвірний афікс множини *-s*); *Saved by Edwin Landseer* (основа *save* + суфікс *-ed*); *Seascape by Thomas Bush Hardy* (основа *sea* + суфікс *-scape*); *Self-portrait by Elizabeth Thompson* (префікс *self-* + основа *portrait*); *Shells by Albert Joseph Moore* (основа *shell* + несловотвірний афікс множини *-s*); *Traveller by Ford Madox Brown* (основа *travel* + суфікс *-er*);
- 2) **складні** — це слова, які складаються з двох, трьох та більше основ, та поділяються на: **власне композити** (пропріативи, які за структурою складаються з багатьох основ та не мають афіксів), наприклад, *Moonlight by Winslow Homer* (основа *moon* + основа *light*); *Sunset by Richard Wright* (основа *sun* + основа *set*); *Whistlejacket by George Stubbs* (основа *whistle* + основа *jacket*); **афіксальні композити** (багатоосновні власні назви з додаванням афіксів),

наприклад, *Sleepsuits* by Caroline Walker (основа *sleep* + основа *suit* + не-словотвірний афікс множини *-s*); *Wineglasses* by John Singer Sargent (основа *wine* + основа *glass* + несловотвірний афікс множини *-es*); **скорочення**, тобто відкидання частини слова, наприклад, *Midsummer* by Albert Joseph Moore (*mid-* від слова *middle* + основа *summer*);

- 3) **складені** — такі, що складаються з двох, трьох та більшої кількості слів. Поділяються на **словосполуки** (додавання до головного слова службового, в основному прийменників, чи артиклів), наприклад, *A Flood* by John Everett Millais (неозначений артикль з іменником); *After the Dance* by John William Waterhouse (прийменник, означений артикль з іменником); *After Waterloo* by Samuel Drummond (прийменник з іменником); *A Garden* by Albert Joseph Moore (неозначений артикль з іменником); *An Offering* by Frank Dicksee (неозначений артикль з іменником); *Gone away* by Stanley Berkeley (дієслово з прийменником); *The Angler* by William Turner (означений артикль з іменником); *The Argument* by Norman Rockwell (означений артикль з іменником); **комбіновані аббревіатури** (оніми з додаванням аббревіатур, так як аббревіатура не може існувати сама по собі), наприклад, *Charles Spencer, 3rd Duke of Marlborough* by John Vanderbank (аббревіатура *3rd* від слова *third*); *Elizabeth I* by Nicholas Hilliard (аббревіатура *I* від слова *first*); *Francis Bacon, Viscount of St Alban* by John Vanderbank (аббревіатура *St* від слова *Saint*); *George Montagu-Dunk, 2nd Earl of Halifax* by Joshua Reynolds (аббревіатура *2nd* від слова *second*); *Hon. Charles Somerset* by George Gower (аббревіатура *Hon.* від слова *honorable*); *Mr and Mrs Andrews* by Thomas Gainsborough (аббревіатури *Mr* та *Mrs* від слів *Mister* та *Missis*); *No. 1 — Misfortune* by Augustus Egg (аббревіатура *No.* від слова *number*); *No. 2 — Prayer* by Augustus Egg (аббревіатура *No.* від слова *number*); *No. 3 — Despair* by Augustus Egg (аббревіатура *No.* від слова *number*); **словосполучення** (безприсудкові сполучення сурядного чи підрядного типу) наприклад, *A Controversy on Colour* by John Hayter; *Admiral Jervis* by William Beechey; *A Fresh Gale* by Richard Wright; *Daughters of Revolution* by Grant Wood; *Elizabeth, Queen of Bohemia, daughter of James I* by Nicholas Hilliard; *Fishermen at Sea* by William Turner; *Lady in Pearls* by James Sant; *Morning amongst the Coniston Fells* by William Turner; *My Next-Door Neighbour* by Edmund Leighton; *Old Times* by Edmund Leighton; *Self-portrait as a young man* by Joseph Wright; *Sweet Dreams* by Marianne Stokes; *Two Young Girls on a Terrace with Two Hounds* by Cornelius Johnson; **фрази** (предикативні конструкції), наприклад, *Follow-my-Leader* by Albert Joseph Moore; *Gathering Wild Flowers* by John Finnie; *Hope nursing Love* by Henry Bone; *Joseph Interpreting the Dream of the Chief Baker* by George Hayter; *Male Nude, with Arms Up-Stretched* by William Etty; *The Combat: Woman Pleading for the Vanquished* by William Etty; *The Coral Finder: Venus and her Youthful Satellites Arriving at the Isle of Paphos* by William Etty; *Till*

Death Do Us Part by Edmund Leighton; *Venus, supported by Iris, complaining to Mars* by George Hayter та **речення** (наявність головних членів речення), наприклад, *Horse Attacked by a Lion* by George Stubbs; *Horse Devoured by a Lion* by George Stubbs; *Horse Frightened by a Lion* by George Stubbs; *Might is Right* by Stanley Berkeley; *Queen Elizabeth discovers she is no longer young* by Augustus Egg; *Queen Victoria seated on the throne in the House of Lords* by George Hayter; *The Fighting Temeraire tugged to her last berth to be broken up* by William Turner; *The Monkey Who Had Seen the World* by Edwin Landseer; *Travellers attacked by Wolves* by Richard Barrett Davis.

Можна констатувати, що складений тип переважає та складає 87,6% (438 одиниць) від загальної кількості. Менш численним є простий тип, який становить 11,2% від загальної кількості (56 одиниць). Найменшим являється складний тип — лише 1,2% (6 одиниць). Отримані результати представлено у діаграмі, що показує співвідношення між структурними типами проаналізованих піктонімів:

Рис. 1. Співвідношення між структурними типами англомовних піктонімів

Як показують результати підрахунків, прості піктоніми складають 11,2% від загальної кількості, з них афіксальні — 8,2%, а безафіксні — 3%. Афіксальні, у свою чергу, поділяються на суфіксальні, кількість яких вважається 3%, та префіксальні — 5,2%. Складні піктоніми налічують 1,2% від загального, з них: власне композити — це 0,6%, афіксальні композити — 0,4% та скорочення — 0,2%. Найчисленнішим є складений тип, який займає 87,6%, де словосполучки займають 4,2%, комбіновані аббревіатури — 5,2%, словосполучення 66,4%, фрази — 10%, речення — 1,8%. За кількісним показником словосполучення переважають. Їх налічується 332 одиниці. Кількісний та відсотковий розподіл наведено в таблиці:

Табл. 1

Структурні особливості англомовних піктонімів				
Структурний тип	Структурний підтип		Кількість	Відсоткове відношення
Прості	Афіксальні	Суфіксальні	15	3%
		Префіксальні	26	5,2%
	Безафіксні		15	3%
Складні	Власне композити		3	0,6%
	Афіксальні композити		2	0,4%
	Скорочення		1	0,2%
Складені	Словосполуки		21	4,2%
	Комбіновані абревіатури		26	5,2%
	Словосполучення		332	66,4%
	Фрази		50	10%
	Речення		9	1,8%
Всього			500	100%

Можна зробити висновок, що найпоширенішим за структурними характеристиками є складений тип піктонімів. Цей тип включає до себе переважно словосполучення, які є двокомпонентними та багатоконпонентними. На відміну від цього, складний тип майже не використовується в назвах картин. Прості піктоніми складають меншість, адже поодинокі випадки, коли назва картини налічує одне слово, яке складається з однієї основи. Проте доміантними є пропріативи, які містять два та більше слів, що пов'язані між собою та несуть функціональне навантаження. Словосполучення найбільш повно відображає бачення художником змісту картини та взаємодію його з глядачем. Якщо головне слово в словосполученні виражає суть сюжету картини, то залежне — несе в собі емоційне наповнення. Таким чином, митець у більшості випадків обирає назвою картини словосполучення. У наступних дослідженнях планується розглянути мотиваційну структуру англомовних піктонімів.

Література

1. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Словник української ономастичної термінології. Харків : Ранок-НТ, 2012. 256 с.
2. Васильєва О. О., Карпенко О. Ю., Голубенко Л. М. Структурна типологія англо-мовних бібліонімів. *Записки з ономастики: зб. наук. праць*. Одеса : Астропринт, 2019. Вип. 22. С. 67-77.
3. Карпенко М. Ю. Структурні особливості сайтонімів англо-мовного сектору Інтернету. *Записки з романо-германської філології*. Одеса, 2015. № 2 (35). С. 89-95.
4. Карпенко О. Ю., Васильєва О. О. Англо-мовні гемероніми: структурний аспект. *Записки з українського мовознавства*. № 26. Т. 1. Одеса : ПолиПринт, 2019. С. 134-142.
5. Насакіна С. В. Структура та функціональне навантаження власних назв у рекламних текстах фармацевтичних препаратів : дис. ... канд. філол. наук. Одеса, 2014. 207 с.
6. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія (проект). *Повідомлення Української ономастичної комісії*. Київ : Наукова думка, 1966. Вип. 1. С. 24-43.
7. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький: Авіст, 2008. 550 с.
8. Торчинський М. М. Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови : дис. ... д-ра філол. наук. Київ, 2010. 502 с.
9. Цілина М. М. Структурна класифікація українських ідеонімів. *Science and Educationa New Dimension. Philology*. III (15). Issue 68. Budapest, 2015. PP. 97-99.

References

1. Buchko, D. H., Tkachova, N. V. (2012), *Slovnuk ukrainskoi onomastychnoi terminolohii [Dictionary of Ukrainian onomastic terminology]*. Kharkiv: Ranok-NT. [in Ukrainian].
2. Vasylijeva, O. O., Karpenko, O. Ju., Holubenko, L. M. (2019), *Strukturna typolohiia anhlomovnykh bibliionimiv [Structural typology of English biblionyms]*, *Zapysky z onomastyky: zb. nauk. prats*. Iss. 22, pp. 67-77. [in Ukrainian].
3. Karpenko, M. Yu. (2015), *Strukturni osoblyvosti saitonomiv anhlomovnoho sektoru Internetu [The Structural Peculiarities of English Siteonyms]*, *Zapysky z romano-hermanskoi filolohii*, № 2 (35), pp. 89-95. [in Ukrainian].
4. Karpenko, O. Yu., Vasylijeva O. O. (2019), *Anhlomovni hemeronimy: strukturnyi aspekt [English hemeronyms: structural aspect]*, *Zapysky z ukrainskoho movoznavstva*, № 26. T. 1. pp. 134-142. [in Ukrainian].
5. Nasakina, S. V. (2014), *Struktura ta funktsionalne navantazhennia vlasnykh nazv u reklamnykh tekstakh farmatsevytchykh preparative [Structure and functional load of proper names in advertising texts of pharmaceutical preparations]*: PhD Thesis. Odessa. [in Ukrainian].

6. Nimchuk, V. V. (1966), *Ukrainska onomastychna terminolohiia (proekt)* [Ukrainian onomastic terminology (project)]. *Povidomlennia Ukrainskoi onomastychnoi komisii*. Iss. 1, pp. 24-43. [in Ukrainian].
7. Torchynskiy, M. M. (2008), *Struktura onimnoho prostoru ukrainskoi movy* [*The structure of the onymic space of the Ukrainian language*]: Monograph. Khmelnytskyi: Avist. [in Ukrainian].
8. Torchynskiy, M. M. (2010), *Struktura, typolohiia i funktsionuvannia onimnoi leksyky ukrainskoi movy* [*The structure, typology and functioning of naming expressions in Ukrainian*]: Doctor's Thesis. Kyiv. [in Ukrainian].
9. Tsilyna, M. M. (2015), *Strukturna klasyfikatsiia ukrainskykh ideonimiv* [The structural classification of Ukrainian ideonims], *Science and Educationa New Dimension. Philology*. III (15). Iss. 68, pp. 97-99. [in Ukrainian].